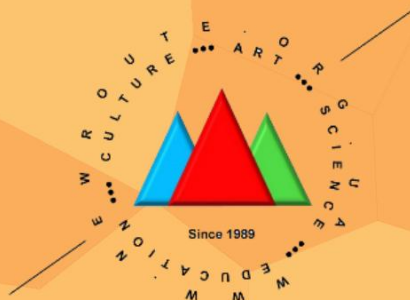

НОВИЙ КУРС • WWW.NEWROUTE.ORG.UA
НАНМ УКРАЇНИ • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/NANMU
ISCU «PROTON GLOBAL» • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/PROTON

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

СГ НТМ «Новий курс»

НОВИЙ КУРС • WWW.NEWROUTE.ORG.UA
НАНМ УКРАЇНИ • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/NANMU
ISCU «PROTON GLOBAL» • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/PROTON

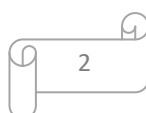

ISBN 978-617-7886-74-6
DOI: 10.61718/mon202507
Publisher ID: 7886

ГУМАНІТАРНИЙ ДІАЛОГ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН

Колективна монографія

Харків • СГ НТМ «Новий курс» • 2025

УДК 001:1
Г93

Гуманітарний діалог у контексті глобальних соціальних змін: кол. моногр. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2025. – 136 с.

ISBN 978-617-7886-74-6
DOI: 10.61718/mon202507

Рецензенти

*Штулер Ірина Юріївна, доктор економічних наук, професор,
перший проректор ВНЗ «Національна академія управління»*

*Погоріла Світлана Григорівна, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри славістичної філології, педагогіки і методики викладання
Білоцерківського національного аграрного університету*

*Гетьман Ірина Анатоліївна, кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри комп'ютерних інформаційних технологій
Донбаської державної машинобудівної академії*

*Харченко Артем Вікторович, кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри мистецької освіти та гуманітарних дисциплін
Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського*

Рекомендовано до друку вченою радою наукової установи Соціально-гуманітарна науково-творча майстерня «Новий курс» (протокол № 7мн-2025 від 28.07.2025)

Видавець СГ НТМ «Новий курс» – діяльність у науковій, видавничій, освітній, творчій, інформаційній сфері з 1989 року. Свідцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 8013 від 22.11.2023. Зареєстровано у Global Register of Publishers. Ідентифікатор видавця 7886. Зареєстровано у Crossref із власним префіксом 10.61718

Колективна монографія присвячена актуальним питанням розвитку сучасного суспільства. Досліджуються проблеми в таких сферах як: освіта, фізична культура, спорт, культура і мистецтво, дизайн, релігієзнавство, історія, філософія, культурологія, журналістика, філологія, богослов'я, економіка, політологія, психологія, соціологія, міжнародні відносини, суспільні комунікації, охорона здоров'я, соціальна робота, соціальне забезпечення, оподаткування, фінанси, банківська справа, страхування, менеджмент, маркетинг, підприємництво, торгівля, біржова діяльність, легка промисловість, видавництво, поліграфія, готельно-ресторанна справа, екологія, туризм тощо. Монографія буде корисною науковцям, викладачам, здобувачам освіти, а також широкому колу осіб, які цікавляться питаннями розвитку сучасної науки та практики. Колективна монографія оприлюднюється за результатами проведення науково-практичної конференції «Трансформація світу: минуле, сьогодення, майбутнє». За результатами проведення конференції та оприлюднення рукописів автори отримують електронні сертифікати. Сертифікати оприлюднюються на сайті видавця (згідно Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800).

© СГ НТМ «Новий курс», 2025
© Автори, 2025

Опубліковано на основі ліцензії Creative Commons Attribution License.

Зміст

	Стор.
Передмова	5
Розділ перший	
Освітні, культурно-мистецькі, спортивно-оздоровчі та соціальні аспекти	6
1.1. Гришко Світлана Вікторівна, Непша Олександр Вікторович, Фараджов Мехті Матлабович, Коваль Дмитро Олексійович Сучасні технології навчання географії	6
1.2. Kukharska Liliia Modernization of educational services quality management in higher education institutions of Ukraine	10
1.3. Вознюк Оксана Миколаївна, Кирик Юлія Анатоліївна Гуманітарна складова формування іншомовної культури майбутніх офіцерів у педагогічному процесі ВВНЗ	22
1.4. Христова Тетяна Євгенівна, Сопотницька Олена Валеріївна, Непша Олександр Вікторович, Суханова Ганна Петрівна Організація фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової роботи в літніх дитячих оздоровчих таборах	31
1.5. Коноваленко Оксана Костянтинівна, Коновалов Дмитро Олександрович Національно-патріотичне виховання студентів на заняттях з фізичного виховання	35
1.6. Арделян Олена Вікторівна Особливості формування англомовної аудитивної компетентності у майбутніх учителів	42
1.7. Горошко Наталія Ігорівна, Коноваленко Оксана Костянтинівна Роль настільного тенісу в цілісному розвитку студентів	50
1.8. Шевченко Інна Юріївна, Тодорова Аліна Сергіївна Практичні аспекти реалізації стейкхолдерського підходу до модернізації мережі закладів вищої освіти	56
Розділ другий	
Історико-філософська, культурологічна, філологічна та літературознавча специфіка	66
2.1. Миронова Лариса Анатоліївна Латинська термінологія в структурі сучасного юридичного дискурсу	66
2.2. Куцька Олеся Миколаївна, Кмін Анастасія Олександрівна Використання ЗС РФ морально застарілих зразків бронетанкової техніки в російсько-українській війні (2014 – по т.ч.)	70
Розділ третій	
Особливості розвитку бізнесу, адміністрування, юриспруденції та соціальних наук	88
3.1. Кислун Вадим Володимирович Правовий статус виборних посадових осіб місцевого самоврядування (депутатів та протодепутатів) в Західному Туркестані наприкінці XIX ст. – на початку XX століття	88
3.2. Ткаченко Ірина Петрівна, Сорокіна Людмила Миколаївна Формування людиноцентричного підходу в системі соціальної безпеки України: виклики війни та стратегічні орієнтири сталого розвитку	105
Розділ четвертий	
Міграційні процеси та демографічні зміни	116
4.1. Kateryna Zaichenko, Iryna Bashynska System of prerequisites for the return of labour migrants	116
Післямова	135

УДК 796.011

Христова Тетяна Євгенівна

Доктор біологічних наук, професор

ORCID: 0000-0003-1621-695X

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Сопотницька Олена Валеріївна

Кандидат педагогічних наук, доцент

ORCID: 0000-0003-2527-5097

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Непша Олександр Вікторович

ORCID: 0000-0003-3929-9946

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Суханова Ганна Петрівна

ORCID: 0000-0002-0913-8407

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

1.4. Організація фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової роботи в літніх дитячих оздоровчих таборах

У статті розглядаються ключові аспекти організації фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи в літніх таборах, підкреслюючи її значення для всебічного розвитку та зміцнення здоров'я дітей. На основі педагогічних спостережень і досліджень автори доводять, що ефективна організація фізичного виховання сприяє поліпшенню розумової та фізичної працездатності, фізичного розвитку, підготовки та загального стану здоров'я вихованців. Визначено основні завдання спортивно-оздоровчої діяльності, серед яких зміцнення здоров'я, розвиток рухових якостей, залучення до регулярних занять, поповнення. Ключові слова: літні дитячі оздоровчі табори, спортивно-масова робота, фізкультурно-оздоровча робота, діти, фізичний розвиток, рухова активність.

Актуальність. Актуальність дослідження зумовлена декількома ключовими факторами: зростаючою потребою у зміцненні здоров'я дітей у сучасному світі, що часто характеризується гіподинамією; важливістю фізичного виховання для всебічного розвитку особистості, включаючи когнітивні, соціальні та емоційні аспекти; необхідністю оптимізації та стандартизації підходів до організації фізкультурно-оздоровчої роботи в таборах для забезпечення її високої ефективності; практичною цінністю розроблених рекомендацій для фахівців, які працюють у літніх таборах; а також сприянням формуванню у дітей стійкої мотивації до здорового способу життя [5].

Огляд джерел. Різні аспекти організації та проведення фізкультурно-оздоровчої роботи в літніх дитячих оздоровчих таборах були предметом дослідження таких вітчизняних вчених, як О. Бартків, А. Гакман, В. Грановський, Є. Дурманенко, П. Костюк, П. Рибалко, М. Соє, А. Проценко, Т. Троценко, В. Троценко, В. Ушаков та інші. В своїх дослідженнях вони розглядали основні напрямки організації фізкультурно-оздоровчої діяльності в літніх таборах відпочинку.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо ефективної організації фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи в літніх таборах.

Виклад основного матеріалу. Як показують педагогічні спостереження та спеціальні дослідження, існує прямий взаємозв'язок: якісна організація основних форм і видів фізичного виховання безпосередньо покращує відпочинок дітей та значно посилює позитивний вплив на їхню розумову та фізичну працездатність, фізичний розвиток, рівень підготовки та стан здоров'я.

Усі літні дитячі оздоровчі табори обов'язково залучають фахівців із фізичної культури.

У літніх таборах спортивно-оздоровча діяльність вирішує такі пріоритетні завдання:

1. Максимально зміцнити здоров'я, сприяти фізичному розвитку та загартувати кожного вихованця.
2. Активно розвивати рухові якості та здібності дітей.
3. Залучити дітей до постійних фізкультурних занять, перетворюючи їх на звичку.
4. Поглибити їхні фізкультурні знання, закладаючи основи для подальшої фізичної освіти.
5. Гарантувати щоденну рухову активність в обсязі 3,5-4,5 години, поєднуючи організовані заняття та вільні форми [1, 3].

Організація фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів у літніх таборах має керуватися ключовими принципами: вікова відповідність та інтереси, інтеграція в режим дня, різноманітність та доступність, безпека та контроль, практична цінність (табл. 1)

Таблиця 1

Принципи організації та проведення фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів
у літніх дитячих оздоровчих таборах

Принци організації та проведення заходів	Зміст
Вікова відповідність та інтереси	Заходи повинні враховувати вік, потреби та захоплення всіх дітей, стимулюючи їхню участь.
Інтеграція в режим дня	Ці активності є обов'язковою складовою режиму дня табору.
Різнорманітність та доступність	Важливо пропонувати різноманітні заняття, особливо ті, що є унікальними для табірних умов.
Безпека та контроль	Необхідно забезпечити ретельний лікарсько-педагогічний контроль, дотримання гігієнічних норм та повну безпеку, запобігаючи травматизму.
Практична цінність	Заохочується поєднання фізичних активностей із суспільно корисною працею (наприклад, підготовка обладнання чи місць для занять).

Отже, заходи повинні враховувати вік, потреби та захоплення всіх дітей, стимулюючи їхню участь. Ці активності є обов'язковою частиною режиму дня табору.

Форми фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи в літніх дитячих таборах переважно традиційні та значною мірою залежать від природних умов, а також наявності спортивних споруд, інвентарю та обладнання.

До найпоширеніших форм проведення цієї роботи належать ранкова гігієнічна гімнастика, загартовуючі процедури, навчально-тренувальні заняття в групах і секціях, заняття плаванням, змагання, конкурси, турніри, спортивні та рухливі ігри, забави, атракціони, свята, показові виступи, а також екскурсії, прогулянки та турпоходи [1-5].

Щоденний руховий режим у таборі формується з різноманітних видів активності. Основними завданнями фізичного виховання тут є:

- зміцнення здоров'я та сприяння фізичному розвитку дітей;
- удосконалення рухових якостей і навичок у природних видах рухів, з особливим акцентом на плавання;
- розвиток інтересу та закріплення звички до регулярних занять фізичною культурою і туризмом;
- прищеплення гігієнічних навичок;
- формування організаторських та інструкторських навичок;
- сприяння вихованню моральних якостей [2, 4, 5].

Найважливіші вимоги до організації та методики фізкультурної роботи включають:

1. Узгодженість з режимом дня (фізичні заняття мають бути гармонійно інтегровані в повсякденний розклад).
2. Відповідність інтересам дітей (заходи повинні враховувати вподобання та захоплення дітей, щоб стимулювати їхню участь).
3. Розвиток ініціативи (важливо заохочувати самостійність та активність учасників)
4. Масовість (необхідно залучати якомога більше дітей до фізичної активності)
5. Добровільна участь (участь у заняттях має бути добровільною, викликаючи позитивні емоції).
6. Різнорманітність занять (пропонування широкого спектру видів діяльності підтримує інтерес та забезпечує всебічний розвиток) [1-5]

Ранкова гігієнічна гімнастика. У літньому дитячому оздоровчому таборі кожен день традиційно починається з ранкової гігієнічної гімнастики. Цей комплекс нескладних вправ поєднується із загартовувальними процедурами, а його організація має розпочинатися з роз'яснювальної бесіди. Під час бесіди важливо наголосити на оздоровчому значенні ранкової гімнастики. Дітям слід пояснити, що гімнастика допомагає організму вийти з пасивного стану сну та підготуватися до активної діяльності.

Фізичні вправи ранкової гігієнічної гімнастики налаштовують організм і центральну нервову систему дитини на робочий режим. Вони поліпшують кровообіг у тканинах, роблять дихання глибшим і ритмічнішим, збільшуючи постачання киснем клітин мозку, внутрішніх органів та м'язів. Крім того, гімнастика покращує обмін речовин, моторну та секреторну діяльність шлунка й кишківника, коригує поставу, збільшує м'язову силу, поліпшує гнучкість і координацію рухів, а також підвищує опірність організму до різних захворювань.

Вправи комплексу ранкової гімнастики слід виконувати в певній послідовності. Спочатку починають з ходьби та легкого бігу, що триває 1-2 хвилини. Далі йдуть вправи типу «потягування» для формування постави. Потім виконуються вправи, що задіюють великі групи м'язів всіх частин тіла – ніг, плечового поясу, живота, спини, а саме повороти та нахили. Після цього настає черга більш складних вправ, таких як присідання з рухами рук чи випаді з нахилом тулуба, які впливають на діяльність внутрішніх органів. Далі м'язам дають невеликий відпочинок через вправи на розслаблення, наприклад, різні махи чи кругові рухи. Наступними вправами ранкової гімнастики мають бути стрибки, підстрибування та пробіжки. Ці вправи посилюють роботу органів дихання та кровообігу, а також зміцнюють суглоби ніг. Тривалість підстрибувань – 20-30 секунд. Ранкова гігієнічна гімнастика завершується дихальними вправами, вправами на розслаблення та формування постави. Більш детальні комплекси ранкової гімнастики для школярів 7-9, 10-12 та 13-15 років можна знайти у додатку. Музичний супровід значно покращує емоційний фон під час виконання вправ. У табірних умовах зручно використовувати записи з комплексами ранкової гімнастики.

Щоб загартувати дитячий організм, радимо проводити ранкову гімнастику незалежно від погоди. Для формування стійкої звички до ранкової гімнастики за такий короткий час, не скасовуйте її через негоду. Краще знайдіть відповідне місце, де можна буде виконувати вправи.

Літні дитячі оздоровчі табори пропонують чудову можливість організовувати різноманітні спортивно-масові заходи між загонами. Це можуть бути спортивні ігри, змагання, конкурси та естафети. При плануванні таких подій важливо враховувати умови табору, кількість та вік дітей, а також наявність спортивної бази, необхідного спорядження та приладдя. Особливою популярністю серед дітей користуються змагання з таких видів спорту, як баскетбол, бадмінтон, шахи, шашки, легка атлетика, міні-футбол та настільний теніс. Завжди успішними є ігри за програмою «Веселі старті». Також у таборах цікаво проходять різноманітні спортивні конкурси, вікторини, ігри та естафети.

Розглянемо, як організувати та провести спортивно-масові заходи в дитячому таборі, на прикладі змагань за програмою «Веселі старті».

Приблизно за 7-10 днів до змагань необхідно виконати наступні кроки:

1. Скласти план-сценарій свята. Це допоможе візуалізувати захід та послідовність усіх подій.
2. Визначити час, порядок та умови проведення. Важливо чітко встановити, коли і як буде проходити свято загалом, а також кожне окреме змагання.
3. Провести інструктаж персоналу та перевірити наявність спорядження. Завчасно проінструктуйте всіх, хто обслуговуватиме змагання, та переконайтеся, що всього необхідного спорядження достатньо.

До суддівства ігор та естафет часто залучають не лише дорослих, а й юних суддів. До складу такої суддівської бригади зазвичай входять: головний суддя, який водночас виконує роль ведучого програми, судді на старті й фініші, відповідальні за дистанцію та підготовку необхідного спорядження й обладнання, а також ті, хто опікується призами та подарунками.

Ось приблизний порядок проведення свята:

Кожна команда, чи то від окремого загону, чи об'єднана з кількох, має бути одягнена у спортивну форму та мати власне, креативно оформлене і виготовлене власноруч спорядження або атрибутику.

Свято починається з шиккування та виходу команд. Кожна команда складається з 8-12 осіб, де дівчатка та хлопчики представлені у рівній кількості.

Колону очолює суддівська бригада. Після рапорту про готовність та привітання можна провести різноманітні показові виступи, такі як стройовий огляд, акробатичні піраміди, довільні гімнастичні вправи. Після цього розпочинаються змагання з рухливих ігор та естафет, що включають елементи бігу, стрибків, метання, лазіння, гімнастики, спортивних ігор, а також різні атракціони.

Усі змагання повинні відповідати певним критеріям: вони мають бути доступними, різноманітними за змістом і формою, а також відповідати віку та фізичній підготовці дітей.

Для успішних змагань команди потребують підготовки. Важливо заздалегідь ознайомити дітей із програмою свята, комплексом рухливих ігор та естафет, а також з вимогами до проведення змагань.

Після завершення заходу оголошуються підсумки та проведуть урочисту церемонію нагородження переможців. Щоб зберегти спогади, варто афішувати свято, наприклад, створивши фотомонтаж.

Якщо місце проведення табору дозволяє, а спорядження й обладнання достатньо, змагання можна проводити одночасно для всіх команд. Результати при цьому фіксуються за допомогою секундоміра.

Окрім секундоміра, для підбиття підсумків можна використовувати й очкову систему. Наприклад, за перемогу команда отримує 3 очки, за друге місце – 2 очки, і так далі. Якщо вправа виконана одночасно,

присуджується 1 очко. Інший варіант – система за зайнятими місцями: 1 місце – 1 очко, 2 місце – 2 очки і так далі. У цьому випадку переможцем стає команда, яка набрала найменшу кількість очок.

Проведення фізкультурних вікторин має велике значення, адже вони сприяють розвитку знань у галузі фізичної культури та спорту. Ці вікторини можна інтегрувати в програму спортивних свят, змагань за програмою «Веселі старты» тощо.

При організації вікторин важливо знати, що їх можна проводити у форматі особистих, особисто-командних або командних змагань.

В особисто-командних змаганнях для кожної команди враховують кращі індивідуальні результати. Перемагає команда, що набрала найбільшу суму очок. Якщо ж дві команди мають однакову кількість очок, виграє та, у якої більше перших місць.

У командних вікторинах на запитання відповідає або один представник команди, або ж заздалегідь визначають, скільки разів кожен учасник зможе відповідати.

Переможця визначають після завершення вікторини. Поки триває підрахунок очок і виявлення команди-переможця, можна провести додаткові конкурси чи атракціони.

Найпростіший варіант вікторини – це та, де запитання ставлять усім присутнім у залі. Хто перший підніме руку і дасть правильну відповідь, той отримує певну кількість очок. Переможця визначають за загальною сумою набраних очок.

При проведенні вікторини важливо враховувати вік дітей. Найкраще проводити її окремо для учнів 10-12 років та 13-15 років. Для вікторини слід добирати цікаві та конкретні запитання, які дозволяють перевірити знання дітей.

Прогулянки та туристичні походи – це справжня радість для дітей і важливий спосіб активного відпочинку. Добре сплановані, вони не тільки зміцнюють здоров'я та загартовують організм, а й розвивають такі якості, як сила, спритність, витривалість, ініціатива та мужність. Крім того, ці активності виховують почуття колективізму, вчать дітей оцінювати одне одного та прищеплюють любов до природи.

Прогулянки та туристські походи також мають прикладне значення, адже під час них активно використовується природний засіб пересування – ходьба.

Під час туристських походів діти набувають різноманітних навичок та вмінь: вони долають природні перешкоди; вчаться орієнтуватися на місцевості, використовуючи карту, компас та навколишні предмети; вихованці здобувають досвід приготування їжі в польових умовах; формують навички укладання наплічника, швидкого встановлення намету та розпалювання багаття за будь-якої погоди.

Прогулянки можна організовувати вранці або після підвечір'я. Походи можуть бути різної тривалості: одноденні чи багатоденні, а для молодших школярів часто влаштовують походи вихідного дня. Незалежно від того, наскільки тривалим є похід, до нього завжди потрібно ретельно готуватися.

Висновки. Ефективна організація фізичного виховання в літніх дитячих оздоровчих таборах має прямий позитивний вплив на розумову та фізичну працездатність, розвиток, підготовку та загальний стан здоров'я дітей. Для цього всі табори обов'язково залучають фахівців із фізичної культури. Пріоритетні завдання спортивно-оздоровчої діяльності включають зміцнення здоров'я, розвиток рухових якостей, формування звички до регулярних занять, поглиблення фізкультурних знань та забезпечення щоденної рухової активності (3,5-4,5 години). Організація заходів має базуватися на принципах вікової відповідності, інтеграції в режим дня, різноманітності, доступності, безпеки, контролю та практичної цінності. Серед традиційних форм роботи виділяються ранкова гігієнічна гімнастика, загартовуючі процедури, тренувальні заняття, плавання, змагання, ігри, свята, екскурсії та турпоходи. Ранкова гігієнічна гімнастика є ключовим елементом щоденного режиму, що сприяє адаптації організму та покращенню його функцій. Масові спортивні заходи, такі як «Веселі старты» та фізкультурні вікторини, потребують ретельної підготовки, залучення юних суддів та відповідного планування. Вони мають бути доступними, різноманітними та відповідати віку учасників. Туристичні походи та прогулянки є важливим засобом активного відпочинку, що розвиває фізичні якості, формує практичні навички та виховує почуття колективізму й любові до природи. Незалежно від тривалості, кожен похід вимагає ретельної підготовки.

Джерела.

1. Гакман А. В., Зорій Я. Б. Практика в таборах відпочинку : навч.-метод. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 84 с.
2. Непша О., Ушаков В., Проценко А., Купресенко М. Спортивно-масова робота в літніх дитячих таборах. *Матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»*. Переяслав-Хмельницький, 2015. Вип. 17. С.285-287.
3. Троценко Т. Ю., Троценко Д. В. особливості організації активного відпочинку дітей в літніх оздоровчих таборах. *Collection of Scientific Papers «АГОС»*, (June 21, 2024; Seoul, South Korea). 2024. С. 238-242.
4. Цибульська В.В., Безверхня Г.В. Організація та методика спортивно-масової роботи: навч. посібник. Умань: ВПЦ «Візаві», 2014. 220 с.
5. Шутка Г.І. Фізичний розвиток дітей у літніх оздоровчих таборах як актуальна соціально-педагогічна проблема. *Соціалізація особистості*. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2000. Вип.3. С. 69-76.